

”SAMALLE VIIVALLE” Havaintoja kuntien yhdenvertaisuustyöstä

Ennora

VTT Elina Ekholm ja YTM Kati Tuokkola

15.3.2018

Tavoitteena oli saada yleiskuva kuntien toiminnallisen yhdenvertaisuustyön tilanteesta

Selvityksen teemoja

- Tehdyt suunnitelmat
- Lähtökohdat yhdenvertaisuussuunnitelmien tekemiselle
- Suunnitelmien tekoprosessi
- Onnistumiset ja haasteet
- Esimerkkejä toimenpiteistä
- Eri syrjintäperusteiden näkyminen suunnitelmissa
- Erikokoisten kuntien vertailuja soveltuvin osin
- Hyviä käytäntöjä suunnitelmaprosessissa
- Arviointi ja seuranta kunnissa

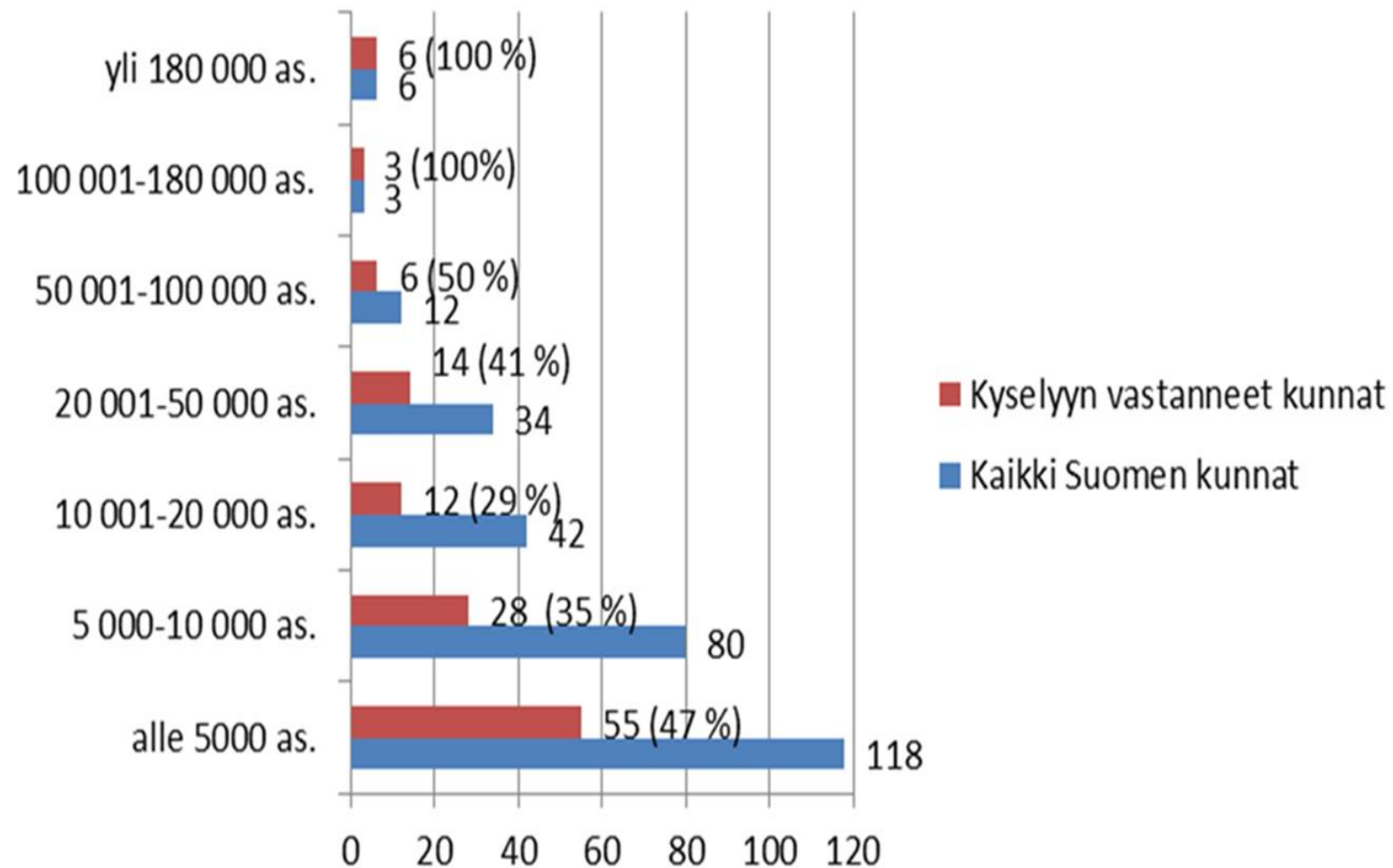

Aineisto

- Kysely kaikille kunnille Manner-Suomessa
 - Vastauksia 127 kpl (42 %)
 - Yhdenvertaisuussuunnittelun tilanne kunnissa
- Haastattelut
 - 8 asiantuntijahaastattelua (7 kuntaa)
 - Kokemuksia suunnitteluprosessin onnistumisista ja haasteista
- Suunnitelmien tarkastelu
 - 37 suunnitelmaa
 - Yleiskuva suunnitelmista ja niiden rakenteista

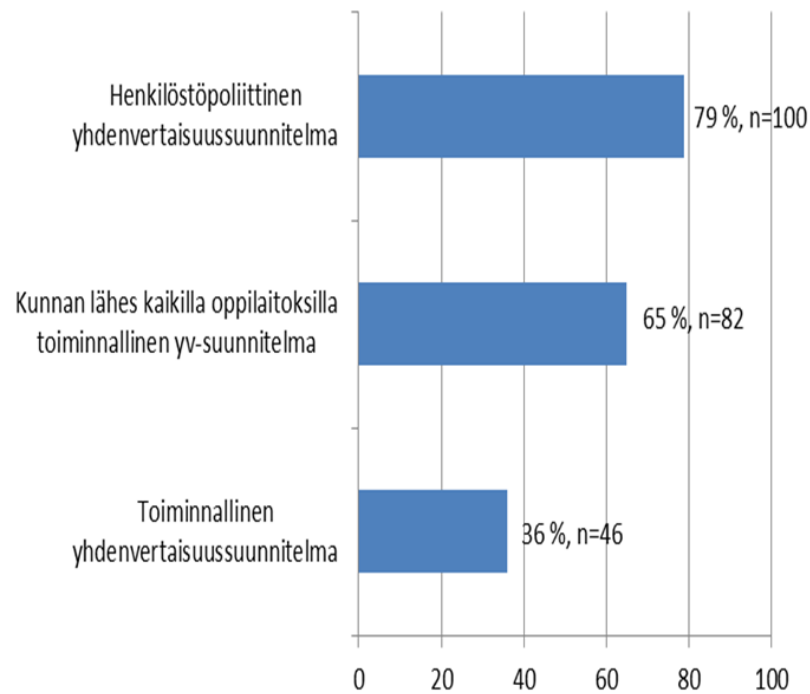

Kyselyn edustavuus kunnan koon mukaan

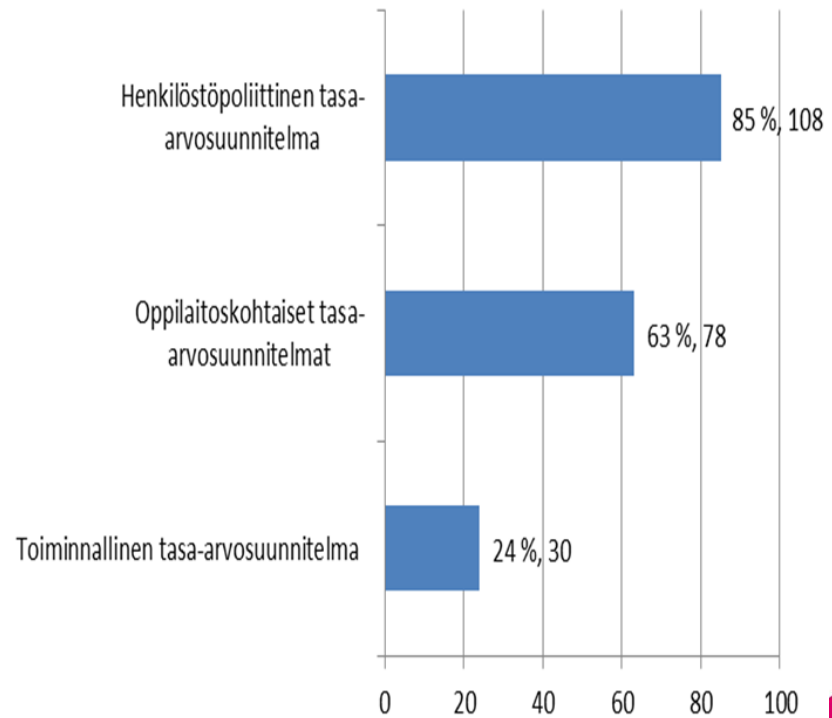

Tehdyt suunnitelmat

YV-suunnitelmat

TA-suunnitelmat

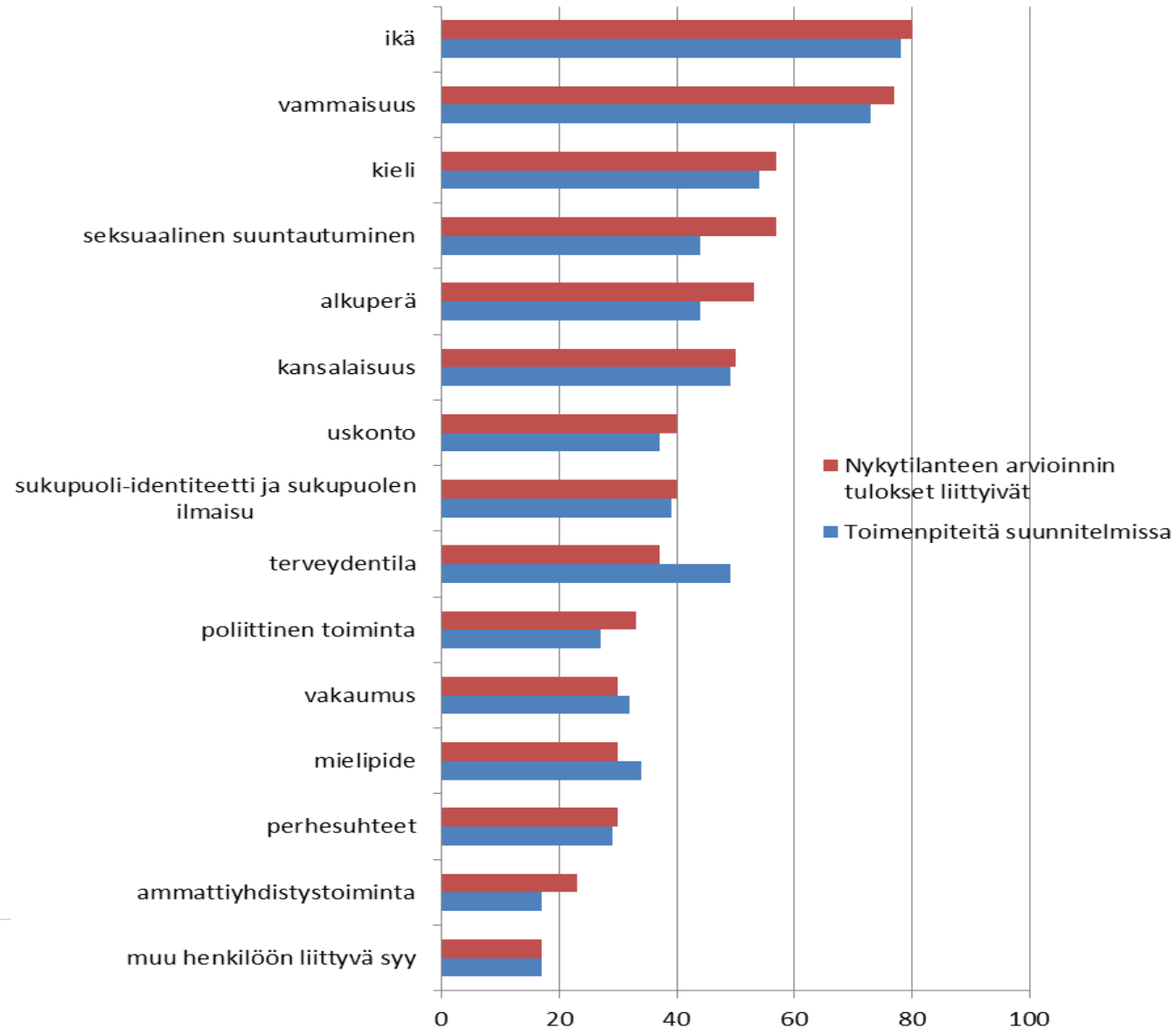

Hyvä käytäntö suunnitelmaa laadittaessa

Porissa analysoitiin kaupungin ohjelma- ja suunnitelma-asiakirjoja osana yhdenvertaisuussuunnitelman alkuarviointia. Analyysissä tarkasteltiin, miten asiakirjoissa on käsitelty yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyviä asioita. Lapset ja nuoret mainittiin useimmin näissä asiakirjoissa. Asiakirjoissa oli huomioitu myös vammaiset, pitkäaikaissairaat, vanhukset, vähävaraiset vieraskieliset sekä koulujen osalta uskonnolliset vähemmistöt. Analyysin tuloksena huomattiin, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä ei ollut mainintoja.

Syrjintäperusteet suunnitelmissa

Suunnitelmien tyypittely

Kattavuus	Lähestymistavat	Kohderyhmät ja palvelualueet	Kirjoitustyyli ja ulkoasu
Laaja	Nykytilan arviointi on tehty hyvin ja eri väestöryhmiä on kuultu. Suunnitelma on kytketty kunnan muihin strategisiin asiakirjoihin. Kehitetty jokin oma lähestymistapa, jolla yhdenvertaisuutta käsitellään.	Syrjintäperusteet ja palvelualueet käsitelty monipuolisesti ja toimialakohtaisten suunnitelmien laatiminen on aloitettu	Pyritty yleiskieliseen ilmaisuun, suunnitelma taitettu ja kuvitettu
Perustaso	Nykytilan arviointi tehty suppeasti. Suunnitelman yleisosa rakentuu yv-lain ja siinä esiintyvien käsitteiden kuvaamiseen	Syrjinnän vaarassa olevat ryhmät mainittu, mutta kohderyhmä- ja palvelualuekuvaus jää melko yleiseksi	Asiakirjanomainen, mutta elävöitetty kuvilla tai taulukoilla
Suppea	Lähinnä viitattu yv- ja tasa-arvolain velvoitteisiin	Kohderyhmät ja palvelualueet käsitelty niukasti	Asiakirjanomainen

Yleisimmät läpäisyteemat suunnitelmissa ovat esteettömyys, osallisuus, saavutettavuus, syrjimättömyys ja monikanavainen viestintä.

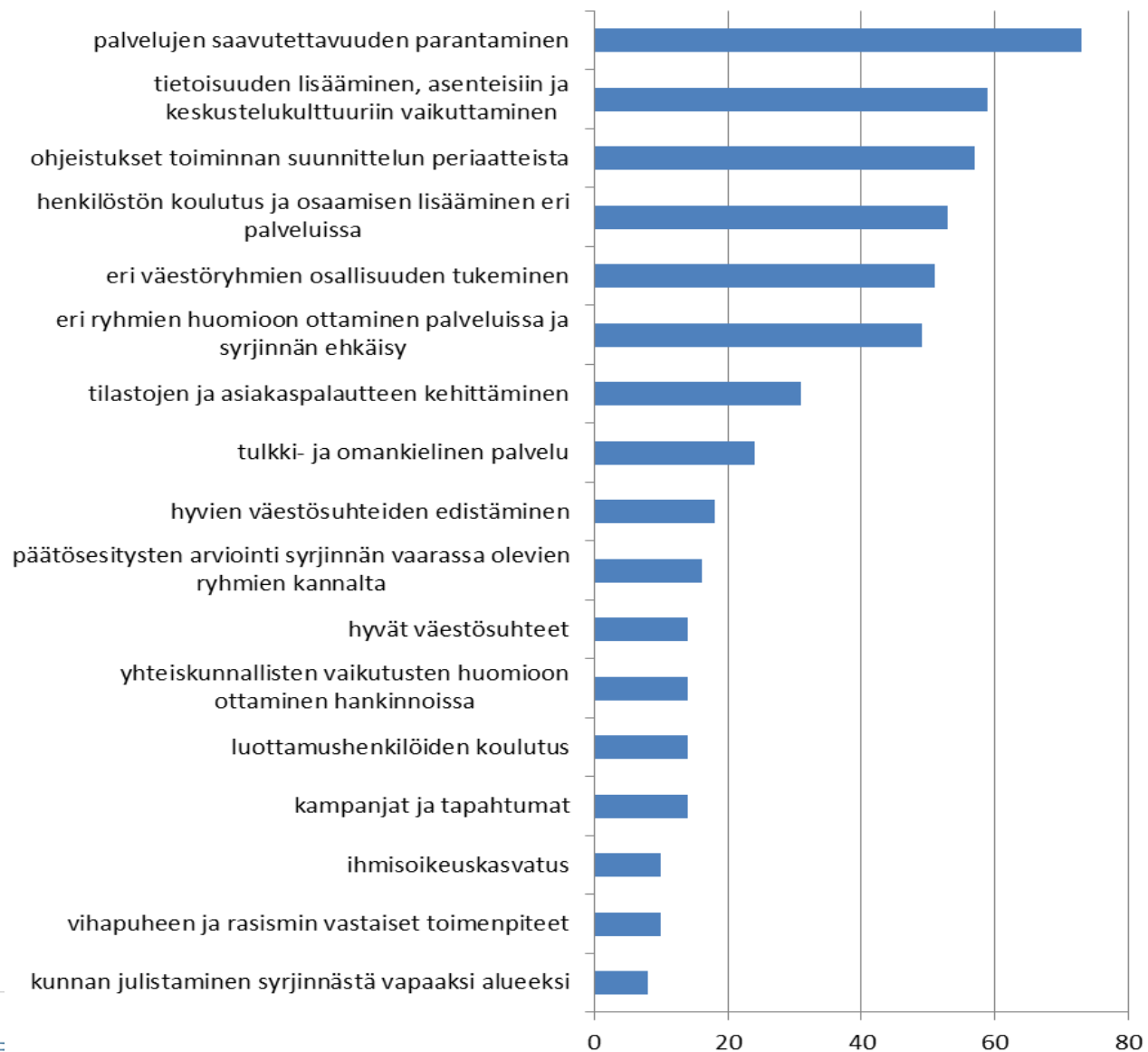
Hyvä käytäntö

Esteetön Vaasa valittiin viiden parhaan kaupungin joukkoon Euroopan laajuisessa Esteetön kaupunki -kilpailussa. Kilpailuun osallistui yhteensä 48 kaupunkia useasta kymmenestä maasta.

Vaasalla on aktiivinen vammaisneuvosto ja hallintokunnat tiedostavat esteettömyyden merkityksen. Esimerkiksi paikallisliikenteen kaikki 25 linja-autoa ovat matalalattiaisia eli kyytiin pääsee pyörätuolilla. Vaasassa tehdään viittomakielisiä uutisia kaupunginhallituksen päätöksistä ja kaupunki osallistui myös Selkeä virkakieli -kampanjaan. Lähes 50 kaupungissa toimivaa yritystä on saanut Esteetön Vaasa -tarran.

Toimenpiteet suunnitelmissa

Rainbow Rights –hanke on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus-ohjelmasta (2014-2020).

Rainbow Rights

Digitaalinen saavutettavuus

- *Meillä oli viime kesänä näkövammaisen opiskelija yliopistolta harjoittelemassa, hän kävi paperit läpi ja teki raportin. Meillä on tosi paljon sivuja, joita näkövammaiset eivät voi käyttää.*
- *Ja edelleen hyvin pieni osa ikäihmisistä käyttää nettiä ja osaa hakea tietoa, meillä on hyvin sekavat sivut. Maahanmuuttajat on kolmas ryhmä, joiden tarpeet pitää ottaa huomioon.*
- *Nuoret eivät ole kaikki diginatiiveja, osa, etenkin syrjäytymisvaarassa olevat nuoret, eivät osaa käyttää sähköisiä palveluja, digitalisaatio on samaan aikaan iso mahdollisuus ja iso uhka, koska yhdenvertaisuus voi huonontua sen seurauksena.*
- *Sanoisin että eniten tehtävää on digitaalisen saavutettavuuden saralla tällä hetkellä.*

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt

Erillistä tai kohdennettua työtä tarvitaan sen lisäksi, että ihmiset tietäisi, että puhutaan niin, ettei sanota, että miten ne sun tyttöystäväasiat, vaan kysytään, että oletko tavannut ketään kivaa tyyppiä. Perusajatus on, että kaikilla on ihmisoikeudet, ja toiminta on kaikille turvallista ja helposti lähestyttävää, mutta silti tarvitaan lisää esimerkiksi omaa toimintaa sateenkaareville nuorille.

Yhdenvertaisuustyö

- auttaa tarkastelemaan omia toimintamalleja ja tunnistamaan syrjiviä rakenteita
- toimii laatutyökaluna perus- ja kohdennettuja palveluja sekä kumppanuuksia kehitettäessä
- luo perustan yhdenvertaisuuteen perustavalle johto- ja esimiestyölle
- helpottaa eri väestöryhmien tarpeiden tunnistamista
- toimii osallistamisen välineenä
- rohkaisee toimimaan, jos kohtaa tai havaitsee syrjintää
- on läpäisevänä ajatuksena kaikessa toiminnassa; tämän onnistuminen edellyttää tukea johdolta ja lähiesimiehiltä.

Haasteita

- Käsiteltävien sisältöjen laajuus

Pitää tehdä raamit. Aina jää jotain ulkopuolelle. Ei tämä ole suunnitelma kaikesta, ei voi olla teoria kaikesta. Tämä on sateenvarjosuunnitelma, jonka alla muut jatkaa tästä.

- Resurssien löytyminen ja yhdenvertaisuustyön linkittäminen osaksi kaikkea työtä

Erilaisten suunnitelmien ja ohjelmien tekeminen alkaa olla pienelle kunnalle jo mahdoton tehtävä!

- Selkeiden arviointi- ja seurantaindikaattorien puuttuminen

Tavoitteenamme on, että yhdenvertaisuuskysymyksiä tunnistettaisiin luonnollisena osana arjen toimintaa asiakaspalvelussa ja työyhteisössä. Kaikki muukin lisätuki on tervetullutta!

Tietoisuus lisääntynyt

Yhdenvertaisuussuunnittelulla on ollut vaikutusta. Tietoisuus yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-asioista on lisääntynyt. Palvelujen suunnittelussa on kiinnitetty huomiota palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen.

Rainbow Rights –hanke on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus –ohjelmasta (2014-2020).

”Onhan koko kunta ihan mieletön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusapparaatti”

Kunnat ihmistä lähimpinä olevina hallintotasoina ovat avainasemassa yhdenvertaisuuden edistämisessä.

Työn edistämiseksi tarvitaan kaksoisstrategiaa: yhdenvertaisuuden pitäisi olla mukana läpäisyperiaatteella kaikessa kunnan toiminnassa, mutta kohdennettuja toimenpiteitä tarvitaan, jos jonkin väestöryhmän kohdalla havaitaan puutteita palveluiden saatavuudessa tai osallistumismahdollisuuksissa.

